

BELGISCHE SENAAT

ZITTING 2001-2002

23 JANUARI 2002

Wetsvoorstel tot wijziging van het koninklijk besluit van 12 januari 1984 tot vaststelling van de minimumgarantievoorwaarden van de verzekeringsovereenkomsten tot dekking van de burgerrechtelijke aansprakelijkheid buiten overeenkomst met betrekking tot het privé-leven

(Ingediend door de heer Jean-Pierre Malmendier)

TOELICHTING

De toename van gewelddaden jegens fysieke personen is een van de meest verontrustende verschijnselen van de laatste jaren. Lijfelijke agressie heeft natuurlijk altijd bestaan, maar de laatste jaren nam dit soort criminaliteit beduidend alarmerender vormen aan.

Eerst en vooral zijn deze vormen nieuw en waren ze tot voor enkele jaren onbekend of kwamen nauwelijks voor: carjackings en homejackings zijn daar de opvallendste voorbeelden van.

Bovendien gaan de daders steeds brutaler te werk: terwijl boeven en bandieten vroeger met de vuist of met springmessen tekeergingen, aarzelen hun tegenwoordige soortgenoten niet hun wandaden op een bijna systematische manier te bedrijven met inzet van revolvers of pistolen, zelfs van automatische oorlogwapens.

SÉNAT DE BELGIQUE

SESSION DE 2001-2002

23 JANVIER 2002

Proposition de loi modifiant l'arrêté royal du 12 janvier 1984 déterminant les conditions minimales de garantie des contrats d'assurance couvrant la responsabilité civile extra-contractuelle relative à la vie privée

(Déposée par M. Jean-Pierre Malmendier)

DÉVELOPPEMENTS

La recrudescence des actes de violence à l'égard des personnes physiques est un des phénomènes les plus inquiétants de ces dernières années. Les agressions commises à l'encontre des personnes ne sont évidemment pas un phénomène nouveau, mais il est indéniable que cette forme de criminalité se présente aujourd'hui avec des caractéristiques plus inquiétantes qu'auparavant.

Tout d'abord, cette violence revêt de nouvelles formes, inconnues ou fort peu pratiquées voici quelques années seulement, car jackings et home jackings, en sont probablement les manifestations les plus évidentes.

Ensuite, les actes d'agression physique s'accomplissent avec une brutalité croissante: si les voyous et les malfrats d'hier utilisaient leurs poings ou recouraient aux couteaux à cran d'arrêt, les émules d'aujourd'hui n'hésitent pas à accomplir leurs forfaits criminels de manière quasi systématique avec des revolvers ou pistolets, quand il ne s'agit pas d'armes de guerre à tir automatique.

Ten slotte worden de drijfveren waarvoor delinquenten andermans leven in gevaar brengen steeds onbeduidender: geweld wordt niet langer slechts gepleegd voor het behalen van een aanzienlijke buit, maar ook bij kruimeldiefstallen.

Dit om erop te wijzen dat ieder van ons dagelijks het gevaar loopt onverhoeds het slachtoffer te worden van opzettelijke geweldpleging.

De slachtoffers van dit geweld kunnen psychische trauma's en lichamelijke verwondingen oplopen, soms voor het leven.

Het spreekt vanzelf dat bij een gerechtelijke vervolging van de daders, de slachtoffers van opzettelijke geweldpleging hun rechten kunnen doen gelden en van de hoven en rechtbanken een billijke schadevergoeding vorderen. Het is echter helaas zo dat de wet weliswaar niemand verhindert door het gerecht gehoord te worden, maar dat de sociaal-economische realiteit leidt tot ongerechtigheid en discriminatie tussen de rechtzoekenden. De kosten om toegang te verkrijgen tot het gerecht kunnen immers hoog oplopen. Voor vele mensen die als slachtoffer bij een strafproces van enige omvang betrokken zijn, wordt het financieel steeds moeilijker hun verdediging behoorlijk te organiseren in een gerechtelijke procedure waarbij zij omvangrijke dossiers — tegen betaling — moeten zien te verkrijgen en waarschijnlijk een beroep moeten doen op een advocaat.

Dit voorstel wil ervoor zorgen dat ieder slachtoffer van opzettelijke geweldpleging steeds de soms hoge kosten kan opvangen van het proces waardoor hij een billijke schadevergoeding wenst te verkrijgen.

Te dien einde gaat de indiener van het wetsvoorstel uit van wat hij in de verzekeringssector vastgesteld heeft.

De burgerrechtelijke aansprakelijkheidsverzekering met betrekking tot het privé-leven wordt geregeld door een koninklijk besluit van 12 januari 1984 dat de minimumgarantievoorwaarden vaststelt die dergelijke polissen aan de verzekeringnemer moeten bieden.

Buiten de minimumdekking die verplicht in de polis begrepen moet zijn, bieden vele verzekeraars natuurlijk bijkomende dekkingen aan, mits betaling van een toeslag op de basispremie. Om een concurrentieel voordeel te behalen bieden sommige maatschappijen voor de verzekeringnemer die een burgerrechtelijke aansprakelijkheidsverzekering sluit, een bijkomende dekking aan voor «rechtsbescherming». Dank zij deze bijkomende dekking — waarvoor een

Enfin, les mobiles pour lesquels les délinquants n'hésitent pas à mettre en danger la vie d'autrui deviennent de plus en plus futiles: les mauvais coups ne sont plus seulement distribués quand il s'agit de s'emparer de butins considérables mais également pour commettre des larcins de peu de rapports financiers.

C'est dire que, aujourd'hui, le danger qu'encourt chacun de nous d'être victime d'un acte intentionnel de violence est, malheureusement, au nombre des potentialités quotidiennes qui peuvent, en un instant, se transformer en réalité.

Cette violence fait des victimes, traumatisées psychiquement (parfois à vie) et blessées dans leur chair.

Il va de soi que lorsque les auteurs d'agressions sont traduits en justice, les victimes d'actes intentionnels de violence peuvent faire valoir judiciairement leurs droits et réclamer devant les cours et tribunaux la juste indemnisation de leur préjudice. Toutefois, si la loi elle-même ne fait nullement obstacle à ce que chacun puisse se faire entendre en justice, la réalité socio-économique se charge hélas de faire régner l'iniquité et la discrimination parmi les justiciables. C'est que le coût d'accès à la justice est élevé. Être impliqué, en tant que victime, dans un procès pénal de quelque importance, assurer correctement sa défense dans le cadre d'une procédure judiciaire où il faut obtenir — de manière payante — communication de volumineux dossiers et, vraisemblablement, recourir aux services d'un avocat, est une épreuve financière de plus en plus difficile à affronter pour un nombre de plus en plus important de justiciables.

La présente proposition vise à faire en sorte que toute victime d'acte intentionnel de violence puisse, en toute circonstance, faire face aux frais parfois importants d'un procès au cours duquel elle entend obtenir la juste réparation de son préjudice.

Pour assurer cette finalité, l'auteur de la proposition s'inspire d'un constat qu'il fait dans le domaine de l'assurance.

L'assurance de responsabilité «vie privée» est réglementée par un arrêté royal du 12 janvier 1984 qui détermine les conditions minimales de garantie que doivent accorder à l'assuré semblables polices d'assurance.

Bien entendu, au-delà des garanties minimales qui doivent obligatoirement être insérées dans les polices concernées, de nombreux assureurs proposent, moyennant une augmentation de la prime de base, des extensions de garanties qui vont au-delà des clauses obligatoires. Ainsi, pour se démarquer sur le plan concurrentiel, certaines compagnies proposent, au titre d'extension de garanties, d'accorder à l'assuré qui souscrit une assurance de responsabilité «vie

supplement betaald moet worden — dekt de verzekeraar alle kosten van de gerechtsprocedure (kosten van gerecht, advocaten, experts, ...) die de verzekeringnemer instelt om, ten laste van een verantwoordelijke derde, vergoeding te verkrijgen voor schade die hij heeft opgelopen ten gevolge van een voorval met betrekking tot zijn privé-leven.

Vanuit deze vaststelling stelt de indiener van het voorstel voor deze bijkomende dekking ten gunste van de verzekeringnemer verplicht te stellen. Het mag echter duidelijk zijn dat het niet de bedoeling is dat de burgerrechtelijke aansprakelijkheidsverzekering verplicht wordt, maar alleen dat iemand die deze verzekering vrijwillig sluit, ook automatisch verzekerd is voor rechtsbijstand tot dekking van zijn gerechtskosten.

De indiener van het voorstel meent dat een aantal medeburgers voldoende burgerzin hebben om zich bewust te zijn van hun verantwoordelijkheid jegens anderen en om deze verantwoordelijkheid vrijwillig te laten verzekeren; daartegenover staat dat het meer dan normaal is dat zijzelf een minimale dekking genieten van de kosten om een schadevergoeding te verkrijgen, zelfs als die schade het gevolg is van opzettelijke geweldpleging.

Deze nieuwe verplichting voor de verzekeraars moet ook niet gratis aangeboden worden. Het is normaal dat een bijkomende premie gevraagd wordt.

Bovendien zal deze bijkomende dekking waarschijnlijk meer burgers aanzetten tot het sluiten van een burgerrechtelijke aansprakelijkheidsverzekering, wat ook de verzekeringssector ten goede zal komen aangezien de omzet ervan zal stijgen.

Dit voorstel is een weliswaar beperkt, maar noodzakelijk middel om alle burgers van het land te waarborgen dat zij, ongeacht hun financiële mogelijkheden, kunnen instaan voor de verdediging en de bescherming van hun rechten als slachtoffer van geweldpleging.

*
* *

privée» une couverture complémentaire «de protection juridique». Ce volet complémentaire — payant — permet à l'assuré de voir pris en charge par l'assureur tous les frais (frais de justice, d'avocats, d'experts, ...) afférents à la procédure judiciaire que l'assuré mène en vue d'obtenir, à charge d'un tiers responsable, la répartition des dommages qu'il a subis à la suite d'un événement survenu dans la sphère de sa vie privée.

Partant de ce constat, l'auteur de la proposition suggère de rendre cette extension de garantie obligatoire en faveur de l'assuré. Que l'on s'entende bien toutefois, il ne s'agit pas de rendre obligatoire l'assurance de responsabilité civile familiale; il s'agit simplement de faire en sorte que, lorsque semblable assurance est librement souscrite par une personne, celle-ci bénéficie automatiquement, au travers de cette assurance, d'une clause de protection juridique prenant en charge ses frais de justice.

L'auteur de la proposition pense qu'un certain nombre de nos concitoyens ont un sens civique suffisamment développé pour être conscients de leur responsabilité envers autrui et pour faire volontairement assurer cette responsabilité à l'égard d'autrui; en contrepartie, il n'apparaît pas anormal qu'eux-mêmes puissent bénéficier d'une couverture minimale qui consisterait dans la prise en charge par un assureur des frais nécessaires pour obtenir indemnisation d'un préjudice subi, même si ce préjudice est le fait d'un acte intentionnel de violence.

L'auteur n'entend pas non plus imposer cette obligation nouvelle pour les assureurs de manière gratuite. Il est normal également qu'un supplément de prime soit exigé.

En outre, l'extension de garantie accordée est vraisemblablement de nature à motiver davantage de citoyens à souscrire une assurance de responsabilité «vie privée», de sorte que le secteur des assurances y trouvera également avantage par un développement de son chiffre d'affaires.

La présente proposition se veut une réponse, certes limitée mais néanmoins nécessaire, pour garantir à tous les citoyens de ce pays qu'ils pourront, quelle que soit leur situation de fortune, assurer la défense et la protection de leurs droits de victime s'il leur arrivait de subir un acte de violence.

Jean-Pierre MALMENDIER.

*
* *

WETSVOORSTEL

Artikel 1

Deze wet regelt een aangelegenheid als bedoeld in artikel 78 van de Grondwet.

Art. 2

In het koninklijk besluit van 12 januari 1984 tot vaststelling van de minimumgarantievoorwaarden van de verzekeringsovereenkomsten tot dekking van de burgerrechtelijke aansprakelijkheid buiten overeenkomst met betrekking tot het privé-leven wordt een artikel *3bis* ingevoegd, luidende:

«Art. *3bis*. — De dekking bedoeld in artikel 2 bevat tevens een dekking voor rechtsbijstand die voldoet aan de criteria van het koninklijk besluit van 12 oktober 1990 betreffende de rechtsbijstandsverzekering.

Deze dekking van de rechtsbijstand geldt zowel voor strafrechtelijke als voor burgerrechtelijke procedures die de verzekeringnemers bedoeld in artikel 3, 1° en 2°, instellen om ten laste van een verantwoordelijke derde vergoeding te verkrijgen van schade die voortvloeit uit een voorval met betrekking tot hun privé-leven, zelfs wanneer deze schade voortvloeit uit opzettelijke geweldpleging of een ernstige fout door een derde.

De dekking bedraagt maximum 75 000 EUR.»

13 november 2001.

PROPOSITION DE LOIArticle 1er

La présente proposition de loi règle une matière visée par l'article 78 de la Constitution.

Art. 2

Un article *3bis*, rédigé comme suit, est inséré dans l'arrêté royal du 12 janvier 1984 déterminant les conditions minimales de garantie des contrats d'assurance couvrant la responsabilité civile extra-contractuelle relative à la vie privée:

«Art. *3bis*. — La garantie visée à l'article 2 comporte également une garantie de protection juridique répondant aux conditions de l'arrêté royal du 12 octobre 1990 relatif à l'assurance de protection juridique.

Cette garantie de protection juridique s'applique aux procédures menées tant devant les juridictions pénales que civiles par les assurés visés à l'article 3, 1° et 2°, en vue d'obtenir, à charge d'un tiers responsable, la réparation des dommages qu'ils ont subis à la suite d'un événement survenu dans la sphère de leur vie privée, même lorsque ces dommages résultent d'un fait intentionnel de violence ou d'une faute grave du tiers.

Le montant de la garantie est limité à 75 000 EUR.»

13 novembre 2001.

Jean-Pierre MALMENDIER.